

Odpovědnost za škodu podle zákoníku práce

V případě odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 172 zák. práce jde o odpovědnost za zaviněné porušení povinností a je tedy třeba vždy též zkoumat (a prokazovat) zavinění jednatelického zaměstnance, jež je definováno jako psychický vztah škůdce k vlastnímu protiprávnímu jednání a ke škodě jako jeho následku. Aby se mohlo jednat o řetězec příčin a následků, v němž uvozující příčina (původní protiprávní jednání) je zároveň i příčinou následku na konci řetězce, je nezbytná přítomnost zavinění (alespoň ve formě nedbalosti) ve všech fázích řetězce příčin a následků.

V případě odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 172 zák. práce jde o odpovědnost za zaviněné porušení povinností a je tedy třeba vždy též zkoumat (a prokazovat) zavinění jednatelického zaměstnance, jež je definováno jako psychický vztah škůdce k vlastnímu protiprávnímu jednání a ke škodě jako jeho následku. Aby se mohlo jednat o řetězec příčin a následků, v němž uvozující příčina (původní protiprávní jednání) je zároveň i příčinou následku na konci řetězce, je nezbytná přítomnost zavinění (alespoň ve formě nedbalosti) ve všech fázích řetězce příčin a následků.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21.2.2002, sp.zn. 21 Cdo 300/2001)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně K. K., a.s., zastoupené advokátem proti žalované B. L., zastoupené advokátem, o 44.190,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Domažlicích pod sp.zn. 6 C 169/98, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 10. října 2000, č.j. 13 Co 579/99-83, tak, že rozsudek krajského soudu se zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Plzni k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se domáhala, aby bylo žalované uloženo zaplatit jí 44.190,- Kč s úrokem z prodlení 18% od 10. 11. 1998 do zaplacení. Žalobu odůvodňovala zejména tím, že žalovaná byla u žalobkyně zaměstnána od 1. 10.1997 jako vedoucí účtárny; její pracovní poměr skončil výpovědí k 30. 9. 1998. Žalovaná v době trvání pracovního poměru u žalobkyně vypracovala pro žalobkyni nesprávná daňová přiznání, na základě kterých vznikl žalobkyni nedoplatek na dani z přidané hodnoty v celkové výši 2,209.562,- Kč. V souvislosti s tímto nedoplatkem vydal Finanční úřad v H. T. výkaz nedoplatků a následně exekuční příkaz. Žalovaná musela finančnímu úřadu uhradit náklady exekuce ve výši 44.190,- Kč. Žalobkyně je přesvědčena, že žalovaná „nese za popsanou situaci odpovědnost“ a že v souladu s ustanovením § 172 odst. 1 zák. práce je povinna žalobkyni takto vzniklou škodu uhradit.

Okresní soud v Domažlicích rozsudkem ze dne 30. 4. 1999, č.j. 6 C 169/98-44, žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 15.928,- Kč k rukám advokáta. Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že žalovaná porušila své povinnosti při plnění pracovních úkolů, neboť nezaúčtovala řádně doklady za měsíce duben, květen a červen 1998. V

řízení bylo rovněž prokázáno, že žalobkyni vznikla škoda tím, že zaplatila náklady exekuce částkou 44.190,- Kč. Příčinnou souvislost mezi porušením povinnosti žalovanou a vznikem škody (zaplacenými náklady exekuce) spatřoval soud prvního stupně v tom, že výkazy nedoplatků jsou z měsíce července roku 1998 a že tedy jde o daň z přidané hodnoty za měsíc předchozí (červen 1998). Žalovanou byla za tento měsíc vyměřena daňová povinnost 2,313.580,- Kč, i když správně měla činit pouze 1,066.548,- Kč, za měsíc květen byla uvedena daňová povinnost ve výši 915.202,- Kč, zatímco podle dodatečného daňového přiznání vznikl přeplatek ve výši 1,620.202,- Kč. V přiznání za měsíc duben 1998 je uvedena daňová povinnost ve výši 568.340,- Kč, zatímco podle dodatečného daňového přiznání za stejné období by měla být vrácena částka 376.508,- Kč. "Z toho je zřejmé", že kdyby žalovaná včas a řádně zaúčtovala veškeré doklady, a to zejména jednotné celní deklarace, nedošlo by ke vzniku daňových nedoplatků na straně žalobkyně v měsíci červenci roku 1998.

K odvolání žalované Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 10. 10. 2000, č.j. 13 Co 579/99-83, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl, a rozhodl, že žalobkyně je povinna nahradit žalované na nákladech řízení 20.638,- Kč k rukám „jejího právního zástupce“. Na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že nesprávná daňová přiznání, na jejichž podkladě by došlo k vyššímu odvodu daně z přidané hodnoty, mohou být „impulsem“ k následnému nezaplacení daňové povinnosti, nestačí však ke stanovení příčinné souvislosti mezi takovým zaviněným protiprávním jednáním žalované a vznikem škody žalobkyni. Daň totiž nebyla včas zaplacená především proto, že žalobkyně neměla příslušné finanční prostředky, nikoli zaviněním žalované. Vycházel přitom z toho, že podle tvrzení žalobkyně žalovaná nesprávně vypracovala přiznání k dani z přidané hodnoty za měsíce duben, květen a červen 1998, když nezaúčtovala všechny doklady, a došlo tak k přeplatku na dani. Zpracováním těchto daňových přiznání žalobkyni žádná škoda nevznikla, když v souvislosti s nimi nedošlo k žádnému postihu. Exekuční náklady ve výši 44.190,- Kč (škodu vzniklou jejich zaplacením žalobkyně v tomto řízení vymáhá) vznikly proto, že žalobkyně neuhradila ke dni 24. 8. 1998 částku daně podle vykonatelného výkazu nedoplatků sestaveného ke dni 12. 8. 1998 ve výši 2,101.656,- Kč a ke dni 17. 8. 1998 v částce 107.906,- Kč, celkem 2,209.562,- Kč.

V dovolání proti rozsudku odvolacího soudu žalobkyně namítá, že příčinná souvislost mezi porušením povinností žalované (nesprávné vyplnění přiznání k dani z přidané hodnoty) a vznikem škody (uhrazením nákladů exekuce) v řízení byla prokázána. Kdyby totiž nebylo nedbalosti žalované, kterou způsobila nadměrné odvedení finančních prostředků z účtu žalobkyně a tím její následnou platební neschopnost, která měla za následek, že nebyla schopna v řádných lhůtách provést platby daně z přidané hodnoty, nedošlo by ani k zahájení exekučního řízení a tím ani k vynaložení exekučních nákladů žalobkyní. Dovolatelka je přesvědčena, že porušení povinností žalovanou bylo jedinou příčinou, která způsobila závadný stav v účetnictví žalobkyně a vedla k nutnosti vynaložení exekučních nákladů, které představují v tomto řízení vymáhanou škodu; bez protiprávního jednání žalované by ke škodě, jež je vymáhána na straně žalobkyně, nedošlo. Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil.

Žalovaná navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto, neboť závěry odvolacího soudu v napadeném rozhodnutí z hlediska příčinné souvislosti mezi plněním povinností žalovanou a vznikem škody jsou správné.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) věc projednal podle Občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 – dále jen „o.s.ř.“ (srov. Část dvanáctou, Hlavu I, bod 17 zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění

pozdějších předpisů, a některé další zákony); po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o.s.ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je i podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat podle ustanovení zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 30. 9. 1999 (tj. do dne, kdy nabyl účinnosti zákon č. 167/1999, kterým se mění zákon č. 1/1991, o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [9/1991](#) Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánu České republiky na úseku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [368/1992](#) Sb., o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [65/1995](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů) – dále jen “zák. práce”.

Podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Předpoklady vzniku odpovědnosti zaměstnance vůči zaměstnavateli za škodu způsobenou při plnění pracovních úkolů ve smyslu citovaného ustanovení jsou porušení pracovních povinností zaměstnancem, zavinění zaměstnance ve vztahu k tomuto porušení pracovní povinnosti, vznik škody a příčinná souvislost mezi zaviněným porušením pracovních povinností a vznikem škody. Ke vzniku povinnosti k náhradě škody je zapotřebí, aby všechny předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, nárok, a tedy ani povinnost k zaplacení, nevzniká. V řízení o náhradu škody podle ustanovení § 172 zák. práce má žalobce (zaměstnavatel) procesní povinnost tvrdit (srov. § 101 odst. 1 o.s.ř.) a posléze i prokázat (srov. § 120 odst. 1 a 3 o.s.ř.) všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik povinností k náhradě škody.

O vztah příčinné souvislosti se jedná tehdy, vznikla-li škoda následkem zaviněného porušení pracovních povinností zaměstnancem (tj. bez zaviněného porušení povinnosti zaměstnancem by škoda nevznikla tak, jak vznikla). Z hlediska naplnění příčinné souvislosti jako jednoho z předpokladů odpovědnosti za škodu nemůže stačit pouhé připuštění možnosti vzniku škody v důsledku zaviněného porušení povinností zaměstnancem, nýbrž musí být tato příčinná souvislost najisto postavena. Zaviněné porušení pracovních povinností zaměstnancem nemusí být jedinou příčinou vzniku škody; musí však být jednou z příčin, a to příčinou důležitou, podstatnou a značnou. Při řešení otázky příčinné souvislosti mezi jednáním nebo opomenutím zaměstnance a vznikem škody nejde o otázku právní, nýbrž o otázku skutkovou, jež nemůže být řešena obecně, ale pouze v konkrétních souvislostech. Postup při zjišťování příčinné souvislosti spočívá v tom, že škodu je třeba vyjmout z její všeobecné souvislosti a zkoumat ji izolovaně, toliko z hlediska jejích příčin. Protože příčinná souvislost je zákonitostí přírodní a společenskou, jde o hledání jevu, který škodu vyvolal. Z celého řetězce všeobecné příčinné souvislosti (každý jev má svou příčinu, zároveň však je příčinou jiného jevu) je třeba sledovat jen ty příčiny a následky, které jsou důležité pro odpovědnost za škodu.

Protože v případě odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 172 zák. práce jde o odpovědnost za zaviněné porušení povinností, je třeba vždy též zkoumat (a prokazovat) zavinění jednajícího zaměstnance, jež je definováno jako psychický vztah škůdce k vlastnímu protiprávnímu jednání a ke škodě jako jeho následku. Aby se mohlo jednat o řetězec příčin a následků, v němž uvozující příčina (původní protiprávní jednání) je zároveň i příčinou následku na konci řetězce, je nezbytná přítomnost

zavinění (alespoň ve formě nedbalosti) ve všech fázích řetězce příčin a následků.

V projednávané věci bylo zjištěno, že žalobkyně nezaplatila ve lhůtě stanovené ve výkazech nedoplatků vystavených Finančním úřadem v H. T. dne 12. 8. a 17. 8. 1998 daň z přidané hodnoty ve vyměřené výši. Proto Finanční úřad v H. T. vydal dne 24. 8. 1998 exekuční příkaz, v němž mimo jiné stanovil exekuční náklady částkou 44.190,- Kč. Právě této částky jako škody žalovanou způsobené se žalobkyně po žalované domáhá.

Soudy obou stupňů se proto správně zabývaly mimo jiné i tím, zda mezi takto vzniklou újmou na majetku žalobkyně a případným protiprávním jednáním žalované je příčinná souvislost. S názorem odvolacího soudu, že nesprávná daňová přiznání, na jejichž podkladě by došlo k vyššímu odvodu daně z přidané hodnoty, nestačí ke stanovení příčinné souvislosti mezi takovým zaviněným protiprávním jednáním žalované a vznikem škody žalobkyni, dovolací soud nesouhlasí.

Z hlediska zkoumání příčiny zaplacení exekučních nákladů ve výši 44.190,- Kč žalobkyní podle pravidel výše uvedených je nepochybné, že příčinou vzniku povinnosti k zaplacení uvedených nákladů bylo vydání exekučního příkazu. Příčinou, proč byl vydán exekuční příkaz, byla skutečnost, že žalobkyně včas neprovedla platby podle výkazů nedoplatků ze dne 12. 8. a 17. 8. 1998. Co ale bylo příčinou toho, že žalobkyně včas nezaplatila (a to původně daň z přidané hodnoty ve správné výši, ani podle vydaných výkazů nedoplatků), zůstalo v řízení neobjasněno. Podle tvrzení žalobkyně nebylo zaplacení proto, že žalobkyně byla bez finančních prostředků, což měla zavinit žalovaná tím, že v předchozím období provedla nesprávné účetní operace, protože žalobkyně na této dani zaplatila více, než byla její povinnost. Zda ale skutečně právě tento a ne jiný řetězec příčin (vždy důležitých, podstatných a značných) a následků vedl k tomu, že žalobkyně nezaplatila včas daň z přidané hodnoty ve správné výši a poté ani podle vydaného výkazu nedoplatků, ani otázku zavinění žalované ve vztahu k vzniklé škodě jako eventuálnímu následku tvrzeného porušení povinností, odvolací soud nezkoumal. Spokojil se konstatováním, že nesprávná daňová přiznání, na jejichž podkladě by došlo k vyššímu odvodu daně z přidané hodnoty, mohou být jen „impulsem“ k následnému nezaplacení daňové povinnosti. Tento závěr je s ohledem na shora uvedené nesprávný pro svoji předčasnost.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud České republiky jej proto podle ustanovení § 243b odst. 1 části věty za středníkem zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Plzni k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem, § 243b odst. 2 věta první o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní poměr \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Převedení zaměstnance na jinou práci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)

- [Plat](#)
- [Doručování](#)
- [Pracovní smlouva](#)
- [Bezpečnost a ochrana zdraví při práci](#)
- [Konzumace alkoholu na pracovišti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)